

Skupština Crne Gore
Parlamentarna budžetska kancelarija

Penzijski sistem u Crnoj Gori i finansiranje Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje 2013-2023. godine

Broj: 9/2023

Klas. br: 00-51-6/23-9

Datum: oktobar 2023. godine

Pripremila: Parlamentarna budžetska kancelarija

* Parlamentarna budžetska kancelarija Skupštine Crne Gore, prilikom izrade istraživačkih radova, koristi se javno dostupnim podacima i podacima iz baza ograničenog pristupa, strogo vodeći računa o kredibilnosti izvora. Kancelarija ulaže sve razumne napore da informacije sadržane u istraživačkom radu budu tačne i potpune, ali ne snosi odgovornost za eventualnu netačnost i nepotpunost istih. Stavovi izrečeni u tekstu ne predstavljaju zvaničan stav Skupštine Crne Gore.

** Svi pojmovi upotrijebljeni u istraživačkom radu u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.

Uvod

Pravni okvir za funkcionisanje penzijskog i invalidskog osiguranja sadržan je u Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju, Zakonu o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, kao i drugim zakonskim i podzakonskim aktima koji uređuju navedenu oblast.

Penzijsko i invalidsko osiguranje u Crnoj Gori obuhvata:

- 1) obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje na osnovu tekućeg finansiranja;
- 2) obavezno penzijsko osiguranje na osnovu individualne kapitalizovane štednje;
- 3) dobrovoljno penzijsko osiguranje na osnovu individualne kapitalizovane štednje.

Penzijsko i invalidsko osiguranje u Crnoj Gori, kao i većini drugih država već decenijama, funkcionise kao sistem zasnovan na tekućem finansiranju, poznat još kao sistem međugeneracijske solidarnosti. Sadašnji zaposleni i njihovi poslodavci izdvajaju doprinose na osnovu kojih se isplaćuju penzijske nadoknade sadašnjim penzionerima. Tekući sistem finansiranja ne obezbjeđuje isplatu penzijskih nadoknada korisnicima penzijskog osiguranja pa se sredstva za penzijsko i invalidsko osiguranje obezbjeđuju u budžetu Crne Gore, a ostvaruju se kod Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore. Ovakav sistem naziva se tekućim finansiranjem penzija – Pay As You Go.

Obavezno penzijsko osiguranje na osnovu individualne kapitalizovane štednje i dobrovoljno penzijsko osiguranje na osnovu individualne kapitalizovane štednje urediće se, shodno Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju, posebnim zakonom.

Skupština Republike Crne Gore, na petoj sjednici drugog redovnog zasjedanja u 2006. godini, dana 12. decembra 2006. godine, donijela je Zakon o dobrovoljnim penzionim fondovima, kojim se uređuju uslovi za osnivanje društava za upravljanje penzionim fondovima i organizovanje dobrovoljnih penzionih fondova na osnovu individualne kapitalizovane štednje, kao i njihovo poslovanje.

Penzijski sistem Crne Gore

U skladu sa Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju¹ obaveznim penzijskim i invalidskim osiguranjem na osnovu tekućeg finansiranja osiguranicima se, po osnovu rada, zavisno od dužine ulaganja i visine osnovice na koju je plaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje, uz primjenu načela uzajamnosti i solidarnosti, obezbjeđuju prava za slučaj starosti, invalidnosti i tjelesnog oštećenja, a članovima njihovih porodica pravo za slučaj smrti osiguranika, odnosno korisnika prava.

Sredstva za penzijsko i invalidsko osiguranje obezbjeđuju se u budžetu Crne Gore.

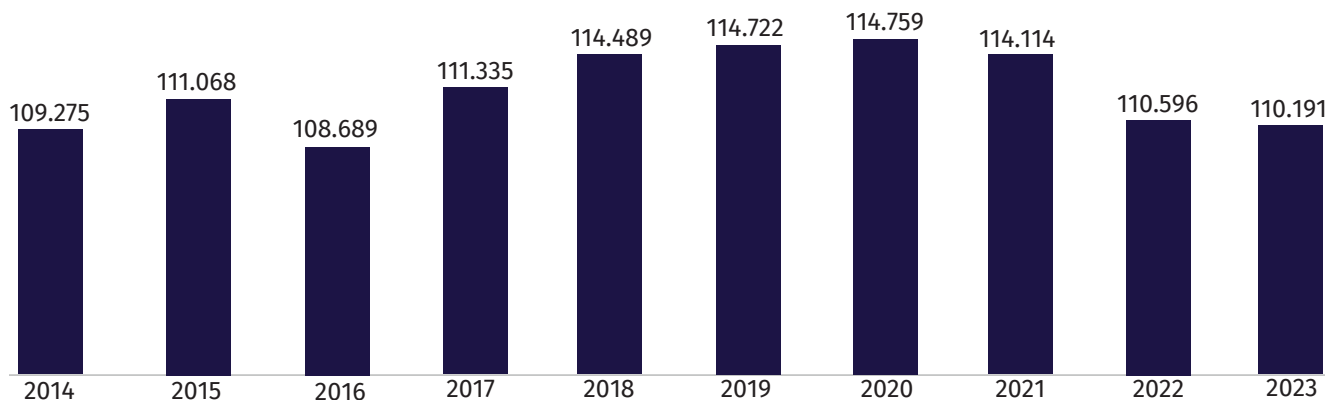
Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ostvaruju se u Fondu penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore.

Broj penzionera u Crnoj Gori

Broj penzionera u Crnoj Gori se u periodu od 2013. do 2023. godine kretao od 107.799 u 2013. godini do 110.191 u 2023. godini. Imajući u vidu navedeno, najveći broj penzionera zabilježen je u periodu od 2018. do 2021. godine kada se kretao oko 114.000.

U nastavku je grafik koji prikazuje prosječan broj penzionera u Crnoj Gori u periodu 2013 - 2023. godine²

Grafik 1 – prosječan broj penzionera u Crnoj Gori u periodu 2013 - 2023. godine

U periodu 2022. i dijela 2023. godine (januar - avgust) zabilježen je značajan pad broja penzionera u Crnoj Gori, za oko 10% u odnosu na period 2018 – 2021. godine.

Očekivano trajanje života³ za muškarce u Crnoj Gori, u periodu od 2013 – 2021. godine u prosjeku iznosi 73,5 godina dok u istom periodu očekivano trajanje života žena iznosi 79 godina.

U skladu sa Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju, u Crnoj Gori osiguranik stiče pravo na starosnu penziju kad navršši 66 godina života (muškarac), odnosno 64 godine života (žena) i najmanje 15 godina staža osiguranja.

1 Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 054/03, 039/04, 061/04, 079/04, 081/04, 029/05, 014/07, 047/07 od 07.08.2007, "Službeni list Crne Gore", br. 012/07, 013/07, 079/08, 014/10, 078/10, 034/11, 039/11, 040/11, 066/12, 036/13, 038/13, 061/13, 006/14, 060/14, 060/14, 010/15, 044/15, 042/16, 055/16, 080/20, 145/21 od, 145/21 i 086/22)

2 Podaci su preuzeti sa internet stranice Zavoda za statistiku Crne Gore na mjesečnom nivou dok su zaposleni u Parlamentarnoj budžetskoj kancelariji obračunali prosljiek na godišnjem nivou

3 <https://www.monstat.org/uploads/files/publikacije/Zene%20i%20muskarci%20u%20CG%20web%202026.12%20FIN.pdf>

Osiguranik stiče pravo na starosnu penziju kad navrši 40 godina staža osiguranja i 61 godinu života.

Osiguranik stiče pravo na starosnu penziju kada navrši 30 godina staža osiguranja, od čega najmanje 20 godina efektivno provedenih na radnim mjestima u sektorima metaloprerađivačke i rudarske industrije na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem.

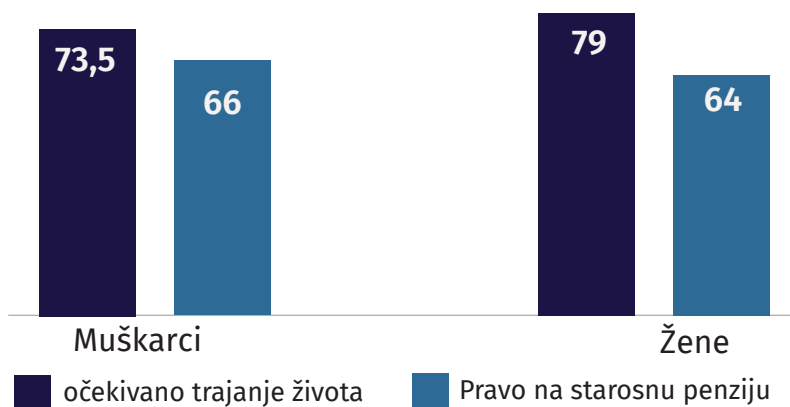
U nastavku je tabela koja prikazuje očekivano trajanje života muškarca i žena u Crnoj Gori, u periodu 2013 – 2021. godine:

Tabela 1 – očekivano trajanje života muškarca i žena u Crnoj Gori u periodu od 2013 do 2021. godine

očekivano trajanje života	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Prosjek 2013 - 2021
Muškarci	74,1	73,9	74,7	74,2	74,1	75,3	74,0	70,2	70,8	73,5
Žene	79,0	78,9	78,6	79,0	79,4	80,6	79,5	78,8	77,0	79,0

Imajući u vidu podatke o prosječnom trajanju života muškaraca i žena koji su preuzeti sa internet stranice Zavoda za statistiku Crne Gore, kao i zakonom definisane norme u nastavku je grafik koji prikazuje prosječno očekivano trajanje života muškaraca i žena u Crnoj Gori i period odlaska u penziju shodno zakonu.

Grafik 2 – očekivano trajanje života (prosjek 2013 – 2021. godine) i pravo na starosnu penziju muškarca i žena shodno zakonu⁴

4 Izvor - Internet stranica Zavoda za statistiku Crne Gore i obračun Parlamentarne budžetske kancelarije

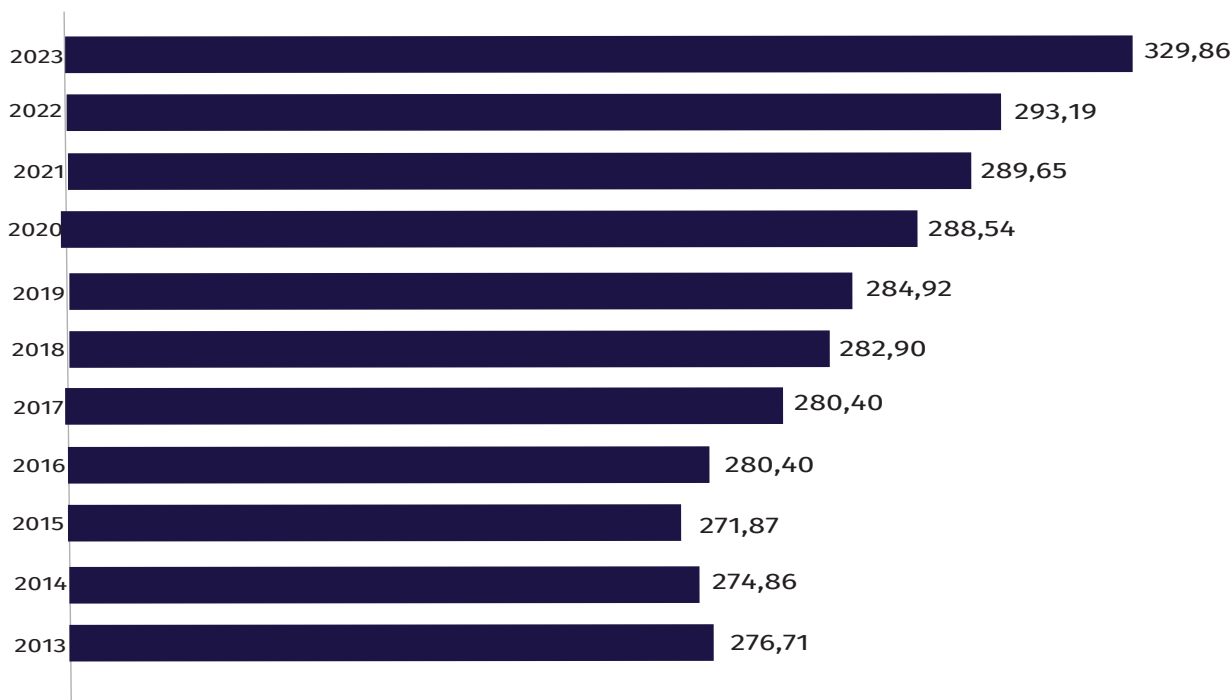

Prosječna penzija u Crnoj Gori

Prosječna penzija u Crnoj Gori se u periodu od 2011. do 2022. godine kretala u rasponu od 272,75 € u 2011. godini do 293,19 € u 2021. godini. U 2022. godini dolazi do porasta prosječne penzije u Crnoj Gori na iznos od 329,86 € što predstavlja povećanje za 12,5% ili 36,67 € u odnosu na 2021. godinu. U periodu 2011 – 2021. godine prosječna penzija u Crnoj Gori je porasla za 22,4 € ili 7,5%.

U nastavku je grafik koji prikazuje trend prosječne penzije u Crnoj Gori u periodu 2013 – 2023. godine:

Grafik 3 – trend prosječne penzije u Crnoj Gori u periodu od 2013 – 2023. godine⁵ (u €)

Prosječna penzija za prvih 6 mjeseci 2023. godine iznosila je 380,54 €.

Odnos broja zaposlenih i broja penzionera

Broj penzionera u Crnoj Gori u periodu 2013 – 2022. godine bilježio je rast od 107.792 u 2013. godini do 114.759 u 2020. godini, nakon čega bilježi blagi pad na 114.145 u 2021. godini odnosno na 110.596 u 2022. godini. Kada se posmatra broj zaposlenih, u navedenom periodu bilježi rast sa 171.510 u 2013. godini na 203.545 u 2019. godini. Najveći broj zaposlenih zabilježen je u 2022. godini i veći je za 36.734 ili 19,65% u odnosu na 2021. godinu.

⁵ Izvor - Internet stranica Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje - i obračun Parlamentarne budžetske kancelarije

Kada se posmatra odnos broja zaposlenih i broja penzionera u 2013. godini je bio 1,59:1, dok je u 2023. godini isti iznos zabilježen 2,02:1. Navedeni podatak govori da su 2022. godine iz doprinosa dva zaposlena obezbjeđivana sredstva za jednog penzionera.

Imajući u vidu da je penzioni sistem u Crnoj Gori zasnovan na bazi međugeneracijskog finansiranja tj. da sredstva za finansiranje penzija obezbjeđuju zaposlena lica plaćajući doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje u nastavku je odnos broja zaposlenih i broja penzionera u Crnoj Gori za period 2013 – 2022. godine.

Tabela 2 – odnos broja zaposlenih i broja penzionera u Crnoj Gori u periodu od 2013 – 2022. godine⁶

	Br penzionera	Br zaposlenih	ODNOS Z/P
2013	107.792	171.510	1,59
2014	109.275	173.731	1,59
2015	111.068	175.517	1,58
2016	108.689	177.908	1,64
2017	111.668	182.368	1,63
2018	114.489	190.132	1,66
2019	114.723	203.545	1,77
2020	114.760	176.693	1,54
2021	114.145	186.934	1,64
2022	110.596	223.668	2,02

Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore

Doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje

Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore je organizacija koja vrši javna ovlaštenja prilikom rješavanja o pravima i obavezama iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Sredstva za penzijsko i invalidsko osiguranje obezbjeđuju se u budžetu Crne Gore.

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ostvaruju se u Fondu penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore.

U skladu sa Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje⁷, stope doprinosa po kojima se plaća doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje na propisanu osnovicu iznose 15% na teret zaposlenog i 5,5% na teret poslodavca. Preduzetnici, odnosno fizička lica koja ostvaruju prihode od samostalne djelatnosti plaćaju doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje po stopi od 20,5%.

U nastavku je tabela koja prikazuje primitke budžeta Crne Gore i prihod od doprinosa za obavezno socijalno osiguranje za period od 2013 – 2023. godine:

⁶ Izvor - Internet stranica Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje i obračun Parlamentarne budžetske kancelarije

⁷ Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje ("Službeni list Crne Gore", br. 013/07, 079/08, 086/09, 078/10, 040/11, 014/12, 062/13 008/15, 022/17, 042/19, 059/21, 145/21, 152/22)

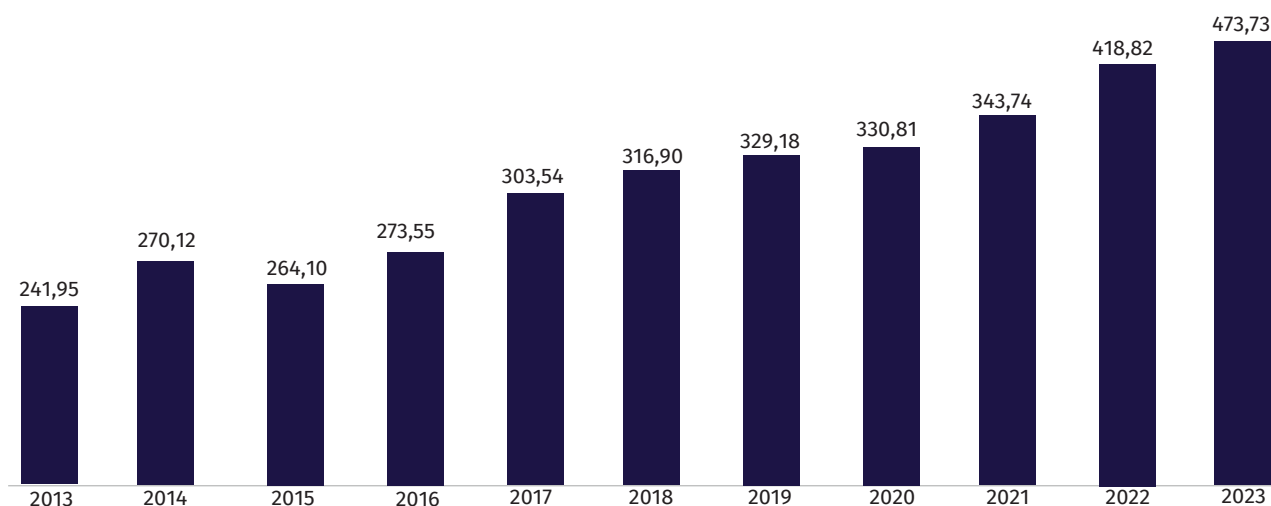
Tabela 3 – primici budžeta Crne Gore i prihod od doprinosa za obavezno socijalno osiguranje u u periodu od 2013 do 2023. godine⁸ (u mil. €)

O P I S	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
PRIMICI	1.589,34	1.896,11	2.167,34	2.140,83	2.185,30	2.885,14	2.904,51	2.999,24	2.039,41	2.387,03	2.856,36
Tekući prihodi	1.228,28	1.339,59	1.312,18	1.470,81	1.534,41	1.708,02	1.838,73	1.573,19	1.861,40	1.874,41	2.294,40
Doprinosi	398,49	444,30	437,29	462,89	494,95	524,44	546,27	531,02	554,48	478,07	512,23
Doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje	241,95	270,12	264,10	273,55	303,04	316,98	329,18	330,81	343,74	418,82	473,73

Prihodi budžeta Crne Gore po osnovu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje u periodu od 2013 – 2023 godine kretali su se od najnižih 241,95 mil. € do 473,43 mil. € kako je planirano za 2023. godinu. U 2023. godini planirani su znatno viši prihodi budžeta od doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje za 54,90 mil. € ili 13,11% u odnosu na 2022. godinu. Kada se posmatra 2023. godina u odnosu na 2021. godinu, došlo je do rasta prihoda od doprinosa za 129,99 mil € ili 37,81%. Do povećanja je došlo zbog porasta visine zarada u Crnoj Gori i ukidanja doprinosa za zdravstveno osiguranje.

Udio prihoda po osnovu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje u tekućim prihodima budžeta u periodu 2013 – 2023. godine kretali su se od najmanjih 17,90% do najvećih 22,34%.

U nastavku je grafik koja prikazuje trend primitaka budžeta Crne Gore i prihod od doprinosa za obavezno socijalno osiguranje u periodu od 2013 – 2023. godine:

Grafik 4 – trend primitaka budžeta Crne Gore i prihod od doprinosa za obavezno socijalno osiguranje u periodu od 2013 – 2023. godine⁹ (u mil. €)

8 Podaci su preuzeti iz Zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za period 2013 - 2018, predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za period 2019 - 2021, godinu, Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu i Zakona o budžetu za 2023. godinu.

9 Podaci su preuzeti iz Zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2013 - 2018, predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za period 2019 - 2021. godinu, Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu i Zakona o budžetu za 2023. godinu.

Izdaci Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje

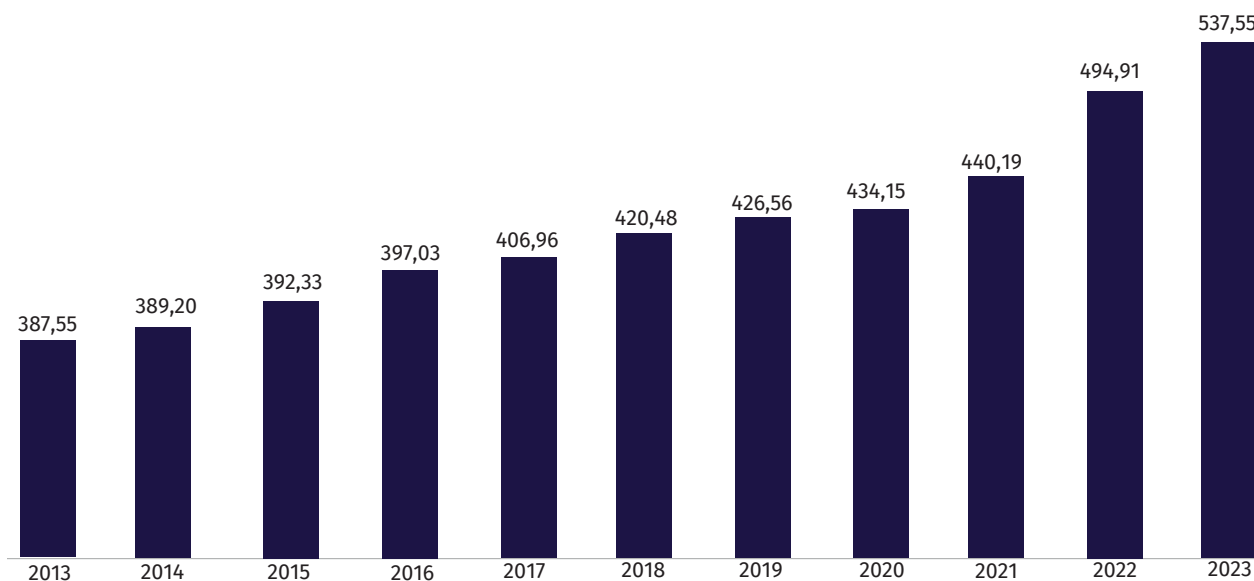
Penzijsko i invalidsko osiguranje finansira se iz doprinosa i drugih izvora, u skladu sa Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju.

Za obaveze Fonda za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja garantuje Crna Gora.

Budžet Fonda PIO bilježi trend rasta i to od 2013. godine, kada je iznosio 387,55 mil. €, do planom utvrđenih 537,55 mil. € u 2023. godini.

U nastavku je grafik koji prikazuje trend budžeta Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje za period 2013 – 2023. godine:

Grafik 5 – Trend primitaka budžeta Crne Gore i prihod od doprinosa za obaveno socijalno osiguranje u periodu od 2013 – 2023. godine i procentualan iznos kojim doprinosi za PIO učestvuju u budžetu Fonda PIO¹⁰(u mil. €)

Kada analiziramo iznose sredstava od doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje koja se preko Fonda PIO isplaćuju korisnicima može se konstatovati da se, u periodu od 2013. godine do planom utvrđenih za 2023. godinu, kreću od 62% do 88%.

U nastavku je tabela koja prikazuje procentualan iznos kojim doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje učestvuju u budžetu Fonda PIO.

¹⁰ Podaci su preuzeti iz Zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za period 2013 - 2018, predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za period 2019 - 2021, godinu, Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu i Zakona o budžetu za 2023. godinu uključujući i obračun Parlamentarne budžetske kancelarije.

Tabela 4 - procentualan iznos kojim doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje učestvuju u budžetu Fonda PIO¹¹ (u mil. € i %)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje	241,95	270,12	264,10	273,55	303,04	316,98	329,18	330,81	343,74	405,89	473,73
Fond penzijskog i invalidskog osiguranja	387,55	389,20	392,33	397,03	406,96	420,48	426,56	434,15	440,19	494,91	537,55
Pokrivenost budžeta Fonda po doprinosima za PIO	62%	69%	67%	69%	74%	75%	77%	76%	78%	82%	88%

Najznačajniji izdatak u okviru budžeta Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje predstavljaju transferi za socijalnu zaštitu čije je učešće u ukupnim izdacima Fonda u periodu od 2013. do 2023. godine iznosilo oko 99%.

Navedena sredstva su utrošena ili se planiraju utrošiti za Prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja i to u najvećem dijelu za starosne, invalidske i porodične penzije.

U nastavku je tabela koja prikazuje izdatke budžeta Fonda PIO u periodu od 2013 – 2023. godine:

Tabela 5 – izdaci budžeta Fonda PIO u periodu od 2013 – 2023. godine¹² (u mil. €)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Izdaci	387.55	389.20	392.33	397.03	406.96	420.48	426.56	434.14	440.19	494.91	537.55
Tekući izdaci	3.55	3.46	3.31	3.38	3.81	3.34	3.44	3.29	5.79	3.51	4.17
Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	2.17	1.92	1.91	2.08	2.38	2.06	2.11	2.08	2.39	2.06	2.35
Ostala lična primanja	0.04	0.05	0.04	0.05	0.06	0.05	0.05	0.09	0.08	0.12	0.16
Rashodi za materijal	0.13	0.14	0.13	0.15	0.15	0.19	0.11	0.09	0.10	0.10	0.18
Rashodi za usluge	0.33	0.36	0.29	0.27	0.25	0.23	0.24	0.20	0.61	0.25	0.27
Rashodi za tekuće održavanje	0.03	0.03	0.03	0.03	0.04	0.06	0.06	0.06	0.04	0.03	0.04
Kamate	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Renta	0.04	0.04	0.05	0.04	0.04	0.05	0.04	0.04	0.04	0.04	0.06
Subvencije	0.60	0.66	0.60	0.45	0.64	0.46	0.56	0.50	0.45	0.55	0.63
Ostali izdaci	0.21	0.25	0.26	0.31	0.25	0.24	0.26	0.22	0.22	0.36	0.00
Transferi za socijalnu zaštitu	383.19	384.39	387.04	390.82	401.26	414.75	420.87	428.07	425.16	470.08	529.75
Prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja	383.19	384.39	387.04	390.82	401.26	414.75	420.87	428.07	352.31	470.08	529.75
Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	0.78	0.46	1.69	2.46	1.69	2.21	2.01	2.16	5.73	21.16	2.29
Kapitalni izdaci	0.01	0.07	0.06	0.04	0.09	0.16	0.09	0.05	0.03	0.00	1.34
Otplata dugova	0.02	0.49	0.23	0.00	0.11	0.02	0.15	0.57	0.11	0.00	0.00

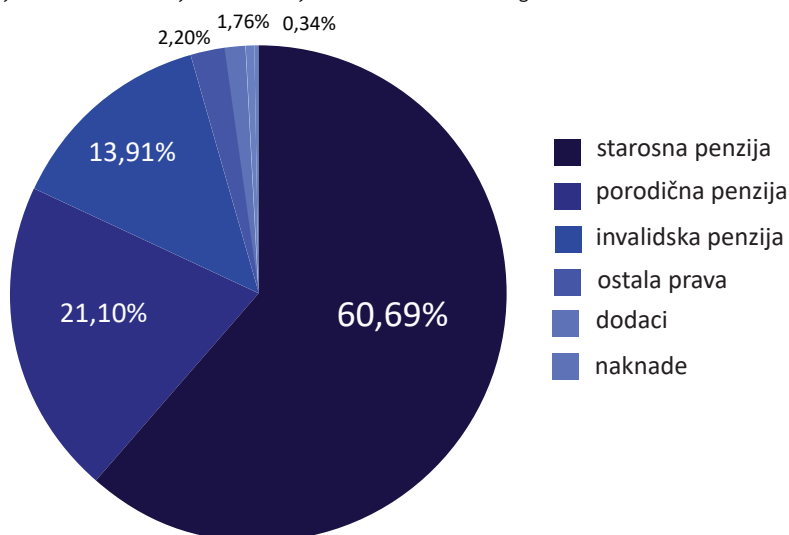
11 Podaci su preuzeti iz Zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za period 2013 - 2018, predlozima zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za period 2019 - 2021. godinu, Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu i Zakona o budžetu za 2023. godinu uključujući i obračun Parlamentarne budžetske kancelarije.

12 Podaci su preuzeti iz Zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za period 2013 - 2018, predlozima zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za period 2019 - 2021. godinu, Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu i Zakona o budžetu za 2023. godinu..

Imajući u vidu navedeno, u 2023. godini ukupna sredstva planirana za starosne penzije čine 60,69% prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja, invalidske penzije 13,91%, dok porodične penzije čine 21,10%.

U nastavku je grafik koja prikazuje strukturu izdataka koja obuhvataju Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja u okviru transfera za socijalnu zaštitu u 2023. godini.

Grafik 6 – struktura izdataka koja obuhvataju Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja u okviru transfera za socijalnu zaštitu u 2023. godinu¹³

U nastavku je tabela koja prikazuje izdatke Fonda PIO koji se odnose na transfere za socijalnu zaštitu u periodu od 2013 – 2023. godine:

Tabela 6 – izdaci Fonda PIO koji se odnose na transfere za socijalnu zaštitu u periodu od 2013 – 2023. godine¹⁴

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Transferi za socijalnu zaštitu	383.19	384.39	387.04	390.82	401.26	414.75	420.87	428.07	425.16	470.08	529.75
Prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja	383.19	384.39	387.04	390.82	401.26	414.75	420.87	428.07	352.31	470.08	529.75
Starosna penzija	214.36	218.17	222.43	227.28	235.11	246.57	251.97	256.96	259.02	285.69	321.51
Invalidska penzija	70.35	68.77	67.31	65.85	65.74	65.73	64.84	62.89	60.32	64.53	73.68
Porodična penzija	76.52	76.28	76.13	76.83	79.22	81.40	82.73	83.35	85.34	97.65	111.78
Naknade	9.99	9.55	9.43	9.04	9.08	8.80	8.54	8.61	5.29	8.66	9.31
Dodaci	2.64	2.46	2.27	2.16	2.03	1.92	1.83	1.73	0.81	1.60	1.80
Ostala prava	9.33	9.16	9.47	9.65	10.08	10.32	10.96	10.49	5.36	11.96	11.67
Doprinosi za zdravstvenu zaštitu penzionera	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	4.03	7.43	0.00	0.00

¹³ Podaci su preuzeti iz Zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za period 2013 - 2018, predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za period 2019 - 2021. godinu, predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu i Zakona o budžetu za 2023. godinu.

¹⁴ Podaci su preuzeti iz Zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za period 2013 - 2018, predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za period 2019 - 2021. godinu, Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu i Zakona o budžetu za 2023. godinu.

Članom 16 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju definisano je da su prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja:

- 1) za slučaj starosti pravo na starosnu penziju i prijevremenu starosnu penziju;
- 2) za slučaj invalidnosti pravo na invalidsku penziju;
- 3) za slučaj smrti:

- pravo na porodičnu penziju i pravo na naknadu pogrebnih troškova;

4) za slučaj tjelesnog oštećenja prouzrokovanog povredom na radu ili profesionalnom, bolešću, pravo na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje.

U nastavku je tabela koja prikazuje odnos broja penzionera koji prima starosnu penziju i ukupnih izdataka fonda PIO za starosnu penziju, odnos broja penzionera koji prima invalidsku penziju i ukupnih izdataka Fonda PIO za invalidsku penziju i odnos broja penzionera koji prima porodičnu penziju i ukupnih izdataka Fonda PIO za porodičnu penziju.

Tabela 7 – odnos broja penzionera koji prima starosnu penziju i ukupnih izdataka fonda PIO za starosnu penziju, odnos broja penzionera koji prima invalidsku penziju i ukupnih izdataka Fonda PIO za invalidsku penziju i odnos broja penzionera koji prima porodičnu penziju i ukupnih izdataka Fonda PIO za porodičnu penziju¹⁵

	Starosna penzija		Invalidska penzija		Porodična penzija	
	broj penzionera	sredstva za starosnu penziju (mil. €)	broj penzionera	sredstva za invalidsku penziju (mil. €)	broj penzionera	sredstva za porodičnu penziju (mil. €)
2013	55.607	214,36	23.363	70,35	23.363	76,52
2014	57.417	218,17	22.986	68,77	22.986	76,28
2015	59.513	222,43	22.698	67,31	22.698	76,13
2016	58.840	227,28	21.573	65,85	21.573	76,83
2017	61.401	235,11	21.334	65,74	21.334	79,22
2018	64.463	246,57	21.123	65,73	21.123	81,40
2019	65.335	251,97	20.592	64,84	20.592	82,73
2020	66.058	256,96	19.924	62,89	19.924	83,35
2021	66.343	259,02	18.909	60,32	18.909	85,34
2022	64.454	285,69	17.708	64,53	17.708	97,65
2023	64.831	321,51	17.144	73,68	17.144	111,78

¹⁵ Podaci su preuzeti iz Zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za period 2013 - 2018, predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za period 2019 - 2021. godinu, Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu i Zakona o budžetu za 2023. godinu

Spisak tabela i grafika

Grafik 1 – prosječan broj penzionera u Crnoj Gori u periodu 2013 - 2023 godine

Tabela 1 – očekivano trajanje života muškarca i žena u Crnoj Gori u periodu od 2013 do 2021. godine

Grafik 2 – očekivano trajanje života (prosjeak 2013 – 2021. godine) i pravo na starosnu penziju muškarca i žena shodno zakonu

Grafik 3 – trend prosječne penzije u Crnoj Gori u periodu od 2013 – 2023. godine

Tabela 2 – odnos broja zaposlenih i broja penzionera u Crnoj Gori u periodu od 2013 – 2022. godine

Tabela 3 – primici budžeta Crne Gore i prihod od doprinosa za obaveno socijalno osiguranje u u priodu od 2013 – 2023. godine

Grafik 4 – trend primitaka budžeta Crne Gore i prihod od doprinosa za obaveno socijalno osiguranje u u priodu od 2013 – 2023. godine

Grafik 5 – trend primitaka budžeta Crne Gore i prihod od doprinosa za obaveno socijalno osiguranje u periodu od 2013 – 2023. godine i procentualan iznos kojim doprinosi za pio učestvuju u budžetu Fonda PIO

Tabela 4 - procentualan iznos kojim doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje učestvuju u budžetu Fonda PIO

Tabela 5 – izdaci budžeta Fonda PIO u periodu od 2013 – 2023. godine

Grafik 6 – struktura izdataka koja obuhvataju Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja u okviru transfera za socijalnu zaštitu u 2023. godinu

Tabela 6 – izdaci Fonda PIO koji se odnose na transfere za socijalnu zaštitu u periodu od 2013 – 2023. godinu

Tabela 7 – odnos broja penzionera koji prima starosnu penziju i ukupnih izdataka fonda PIO za starosnu penziju, odnos broja penzionera koji prima invalidsku penziju i ukupnih izdataka Fonda PIO za invalidsku penziju i odnos broja penzionera koji prima porodičnu penziju i ukupnih izdataka Fonda PIO za porodičnu penziju

U Parlamentarnoj budžetskoj kancelariji obavljaju se stručni poslovi koji se odnose na: izradu istraživačkih radova, odnosno analitičkih informativnih materijala i sažetaka relevantnih zvaničnih domaćih publikacija i publikacija međunarodnih institucija na teme od značaja za sprovođenje ekonomske i fiskalne politike, posebno u vezi sa ekonomskim i fiskalnim tendencijama u Crnoj Gori, kao i sa najznačajnijim globalnim tendencijama u oblasti ekonomije i finansija, u cilju podrške radu poslanika; saradnju sa domaćim i stranim institucijama, međunarodnim organizacijama i parlamentarnim budžetskim kancelarijama nacionalnih parlamenata i drugim srodnim službama.

Poseban doprinos u formiranju Parlamentarne budžetske kancelarije pružila je Vestminsterska fondacija za demokratiju uz podršku Ambasade Velike Britanije u Podgorici, u sklopu projekta „Jačanje finansijskog nadzora Skupštine Crne Gore“ (2016-2018), koji je imao za cilj stvaranje stručnog jezgra koje će omogućiti Skupštini Crne Gore da značajnije učestvuje u budžetskom ciklusu, a poslanicima da imaju na raspolaganju podršku prilikom analize i rasprave o ključnim budžetskim dokumentima i zakonima sa značajnim fiskalnim uticajem.

Kancelarija je formirana i započela je sa radom oktobra 2020. godine, kao uža organizaciona jedinica Parlamentarnog instituta, u okviru Sektora za istraživanje, dokumentacione poslove i istraživačku mrežu Skupštine Crne Gore. Novim Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji Službe Skupštine Crne Gore, donesenim u julu 2021. godine, Kancelarija je izdvojena kao samostalna organizaciona jedinica.